

Bangha Béla: A zsidókérdés

A nemzet életének keresztény alapra helyezésénél nem mellőzhetjük azt a nem annyira vallási, mint inkább vallással kombinált nemzetiségi kérdést, amely függő kérdéseink között az egyik legbonyolultabb és legsúlyosabb: a zsidókérdést. A zsidóság számban is oly jelentékeny tényező lett az országban s annyira fontos szerepre jutott főleg kereskedelmi és sajtóéletünkben s emellett túlnyomó részét oly mély szakadékok választják el a nemzet keresztény többségétől, hogy helyzetének rendbehozatala a legnehezebb és legkényesebb nemzeti feladatok egyikének tekinthető. Ha ezt a kérdést nem sikerül egészségesen megoldani, nyílt kérdés és nyílt seb marad, melyből mindkét félre: a zsidókra és nem-zsidókra egyaránt mérhetetlen bajok származhatnak.

A zsidókérdést sem az eddig uralmon volt liberalizmus, sem a szociáldemokrácia nem akarta még csak észre sem venni. A zsidóság nálunk és a külföldön egyaránt maga gondoskodik róla, hogy a zsidókérdés lehetőleg ne is kerüljön szőnyegre, egyrészt mert győzedelmes előhaladásának egyik feltétele az észrevétlenség, másrészt, mert az ő közismert túlérzékenysége nem szívesen visel el fájdalmas kritikákat, amelyek nélkül pedig ezt a kérdést őszintén és tárgyilagosan megbeszélni nem lehet. Ágoston Péter annak idején éppoly kegyvesztett lett a zsidók előtt, mikor a zsidókérdést kéretlen nyíltsággal tárgyalni merte, mint Prohászka Ottokár; igaz, hogy csak egy ideig. Viszont bizonyos, hogy a kesztyűskezű simogatás, a Baltazár Dezső-féle émelyítő hajlongás s a Szász Zoltánok filozemitizmusa nyilvánvalóan inkább elmérgesíti, mint javítja a helyzetet, amint viszont nincs megoldva a kérdés a bunkós antiszemitizmusnak túlságosan munkaegyszerűsítő programjával sem.

Nézetünk szerint a zsidókérdés megoldásának radikálisnak kell lenni, de ez a radikalizmus nem jelenthet szélsőséget egyik irányban sem. Nem írhatjuk alá a liberalizmusnak és a

zsidóemancipáció rövidlátó politikusainak azt a nézetét, hogy a zsidóságot csak fel kell szabadítani, minden további feltétel nélkül mindenben és teljesen egyenrangú honfiakul befogadni s akkor a zsidóság magától fog beolvadni a keresztény társadalomba. Ennek a naiv hitnek s könnyelmű felületességnek köszönhetjük azt a mérhetetlen társadalmi és nemzeti katasztrófát, amelybe a faji önérzettel telített, a magyarsággal és kereszténységgel semmiféle érdek- vagy érzelmi közösségben nem élő zsidóság szörnyű elhatalmasodása folytán jutottunk; s ugyanennek köszönheti a zsidóság is azt a mérhetetlen elkeseredést, gyűlöletet és megvetést, amelynek a nem-zsidó társadalom részéről ki van téve s amelyet a zsidóság tisztességesebb és erkölcsi alapot kereső része oly fájdalmasan érez. A zsidóság bizonyos értelemben állam maradt az államban; a zsidó tőke és a zsidó sajtó imperialisztikus törekvései félreismerhetetlenek s ezek a törekvések szöges ellentétben állnak a nemzeti és keresztény érzésű többség törekvéseivel. Nem minden zsidó volt bolsevik, de azért nem egészen alaptalan az a felfogás, amely szerint már az első forradalom, de főleg a kommunizmus nem volt egyéb a destruktív zsidóság összeesküvésénél a keresztény és nemzeti Magyarország megsemmisítésére. És semmiféle filoszemitizmus el nem vitathatja azt a tényt, hogy mindazoknak a szellemi irányoknak, amelyek a modern társadalmat nálunk és külföldön megbomlasztották, amelyek nyomorba, osztálygyűlöletbe, békétlenségbe s erkölcsi fertőbe kergették a keresztény országokat, főleg a liberalizmusnak és a szociáldemokráciának éppen a leghangosabb vezérei és szítói csaknem mindenütt, de főleg minálunk kilencven százalékban zsidók voltak. A zsidóság ezzel csakugyan a legfenyegetőbb nemzeti veszedelemmé lett s e veszedelem ellen védekezni oly jog és kötelesség, amelyet nem lehet egyszerűen a felekezeti gyűlölködés jelzőjével megbélyegezni és félretolni.

Másfelől bármily szükséges a zsidókérdés radikális megoldása, ez a megoldás az antiszemitizmus irányában sem lehet szélsőséges. Nem akarjuk vitatni, hogy a zsidóság erőszakos félretolásával a nemzet egész kulturális és gazdasági életéből nemzeti életünk helyrepótolhatatlan hiányokat szenvedne s katasztrófális zökkenéseknek nézne elébe. Még azt sem szükséges hangoztatnunk, hogy a zsidóságnak értékes, erkölcsi alapon álló részét, hazafiasan érző elemeit magunktól eltaszítani sem keresztény erkölcsi, sem nemzeti szempontból nem indokolt. Elég, ha arra utalunk, hogy egy milliónál több zsidót az országból kitoloncolni mindenestre fizikai lehetetlenség.

A megoldást tehát középuton kell keresnünk. Igenis arra kell törekednünk, hogy a zsidóság imperialisztikus törekvéseit minden téren a leghatározottabban ellenőrizzük és megakadályozzuk; ugyanakkor azonban törekednünk kell arra is, hogy a zsidóságnak értékesebb, megnevelhető részét keresztény és nemzeti irányban csakugyan megneveljük. Ne a pusztá nyelvi, vagy társadalmi asszimiláció legyen a célunk, mert ezzel semmit sem érünk el, legföljebb csak ártunk vele az ügynek. A zsidók befogadásának s aggodalom nélkül való alkalmazásának legelső feltétele kell, hogy az erkölcsi és hazafias asszimiláció legyen, az az erkölcsi átidomulás, amely a zsidót kivonja a nemzetközileg együttérző, a hazát csak érvényesülési területnek tekintő, destruktív tulajdonságokban gazdag zsidó népközösségből. Ennek az erkölcsi áthasonulásnak kellene tervszerű propagandát csinálni a zsidók között is, törvényhozási és társadalmi úton, az iskolákban, sőt a zsidó felekezeti iskolákban is s abban a mértékben volna csak szabad zsidókat a nyilvános életben, főleg a katedrán, az irodalomban és a sajtó terén érvényesüléshez juttatnunk, amely mértékben jeleit adják annak, hogy a nemzeti szolidaritásérzetet, a magyar nép őszinte szeretetét, a keresztény morál elveit magukba szívták

s a speciálisan talmudi, nem kívánatos hajlandóságokat, különösen a társadalmi és üzleti megbízhatatlanságot s a közjó hátrányára érvényesülő faji összetartást önmagukban legyőzték.

Igen fontos szerepe lesz e téren az egyháznak is, minthogy a megnevelésnek elsősorban lelkinak és erkölcsinek kell lenni s ezen a téren semmiféle erőtenyező nem versenyezhet az egyházzal. Itt igenis a megkeresztelkedés és vallási átalakulás az első lépés. De természetes, hogy az egyház szerepe nem merülhet ki a pusztá megkeresztelésben, mert hiszen nagyon sok zsidó a megkeresztelés után épp olyan rossz zsidó marad, vagy még rosszabb zsidó lesz, mint azelőtt volt.

Jelentős feladat hárul azonban magára a zsidóságra is és főleg annak értelmileg és erkölcsileg vezető képviselőire, akiknek mindenekeelőtt be kell látniok, hogy a zsidókérdés megoldására más út nincs, mint ez s akiknek a maguk részéről is elő kell mozdítaniuk a látszólagos asszimilációval be nem érő s erkölcsi áthasonulást sürgető törekvést. A zsidóságnak ezek a vezető egyéniségei ne okolják örökké a keresztény társadalom türelmetlenségét; ne panaszojják föl, hogy a keresztények nem tesznek különbséget jó és rossz, erkölcsös és erkölcstelen, hazafias és destruktív zsidók között s minden zsidóra bizalmatlanul tekintenek, ha bármennyire adja is a keresztényt; mert be kell látniok, hogy a keresztény társadalom annyiszor s oly véresen csalódott a zsidóságnak s a zsidók alkalmazkodási készsége annyiszor bizonyult merőben külszínesnek, nemzeti és hazafias szólamaik mögül annyiszor ütközött ki a nemkívánatos zsidó hajlamosságok atavizmusa, hogy a keresztény társadalom bizalmatlansága velük szemben a legtöbb esetben csakugyan nagyon is indokolt. Ezzel szemben győzzék meg saját társadalmukat, hogy a zsidóság csak úgy fogja elérhetni az őszinte és teljes befogadtatást, ha minden körülmények között maradandóan, őszintén s önzetlenül törekszik nemzeti és erkölcsös alapra helyezkedni. Győzzék meg társadalmukat arról, hogy addig nem lehet szó a zsidókérdés békés elintézéséről, amíg a zsidók mindenütt ott vannak a legelső sorban, ahol bomlasztásról, felforgatásról, erkölcstelenségről, tisztességtelenségről, hatalmi törtetésről, a keresztény nép gazdasági s erkölcsi megkárosításáról van szó. Szüntessék meg ők maguk a zsidóság prepotenciára törekvését sajtó, irodalom, színház, kereskedelem, bankvilág stb. terén. Küzdjenek ők is teljes erkölcsi hevülettel minden zsidó erkölcstelenség, önzés és kufárszellem ellen; szakítsanak meg minden kapcsolatot az arany- és a vörös internacionáléval: azaz cáfolják meg, de tettekkel azt a mondást, hogy «a legmagyarabb zsidó szívéhez is közelebb áll a nem-magyar zsidó, mint a nem-zsidó magyar» s akkor a magyar nemzet sem fog elzárkózni előlük. Legyenek hazafiak akkor is, ha hazafiságukat egyelőre kétségbe vonják; hiszen az igazi hazafi akkor is szereti hazáját, ha ezt nem hiszik el neki, s ne várjanak állítólagos, vagy akár igazi hazafias érzelmeikért azonnal honoráriumot, vagy akár csak honorálást is. Ne álljanak elő örökké magyarázatokkal, ne tartsák elénk minden «hazafias» cselekedetükért a markukat; ne csodálják, ha az erkölcsi áthasonulás lassabban megy, mint képzelik s ennek nyomában az erkölcsi befogadtatást is lassabban sikerül elérniök, mint szeretnék. Ne féljenek: az igazi érdem és őszinte hazafiság előbb-utóbb megtermi gyümölcsét s ha majd mi magunk - impresszáriók nélkül - rájövünk, hogy a zsidóság hazafias része a nemzet szempontjából igazi érték, semmivel sem fogunk rosszabb szemmel nézni rájuk, mint pl. hazafias németjeinkre, vagy más nemzetiségiekre néztünk. A becsületes, hazafias zsidóságnak velünk együtt kell törekednie a zsidókérdés megoldásának következő eszközeire:

1. Mindenekelőtt a falvakat kell megtisztítani a zsidó alkoholárustól és vegyeskereskedőtől, megvonva tőlük a trafikjogot és italmérési engedélyt, helyükbe az egész vonalon szövetkezeteket (fogyasztási-, hitel-, mezőgazdasági-, terményértékesítő szövetkezeteket) állítva. A falu lehetőleg ne is lásson zsidót; ez volna a legjobb.

2. A tisztességtelen kereskedelmet és ipart, sajtót és irodalmat oly kérlelhetetlen, drákói szigorral kell üldözni, hogy a tisztességtelen zsidónak ne legyen kedve többé ebben az országban megmaradni. Ha e két feltétel teljesül, a zsidó vagy meghúzza magát és megjavul, vagy el fog szivárogni innét. De e tisztogató munka sikerének előfeltétele, hogy olyan emberek vegyék kezükbe az ügyek intézését, akik sem meg nem vesztegethetők, sem a kétes értékű zsidóktól nem függnek, sem a maguk fején vajat nem éreznek.

3. A keresztény ifjúságot versenyképessé kell nevelni s az örökértékű klasszikus művelődés mellett az élet reális küzdelmeire is felvértetni. S mivel a neveltetés kérdése elsősorban vagyoni kérdés: az elszegényedett keresztény osztályok ifjúságának magasabb kiképzését (nyelvek tanulása, kereskedelmi ismeretek stb.) állami eszközökkel is elő kell mozdítani.

4. Bármily türelmesek és engedékenyek legyünk a zsidósággal szemben egyéb tereken: oda, ahonnan szellemi életünk irányítása, egész népünk erkölcsi befolyásolása kiindul: a sajtó berkeibe csak a legszigorúbb szelekció mellett s a legszűkebb keretek közt volna szabad zsidókat beengednünk. A zsidó felekezeti sajtó terén ám érvényesüljön szabadon a zsidó író, vagy pedig éljen, dolgozzék, boldoguljon, akár gazdagodjék bármely pályán az a zsidó, akinek gondolat- és érzelmvilága s főleg erkölcsisége oly teljesen elüt a mienkétől, de azt nem engedhetjük meg neki, hogy a modern élet legnagyobb s legjelentékenyebb katedrájára üljön s a sajtó révén tízezrek gondolkodását állandóan keresztényellenes irányba terelje s megrontsa. A zsidó psziché sehol oly széles körben nem szokta kifejteti bomlasztó, erjesztő hatását, mint a sajtó terén. S hogy az újságírásban s újságkiadásban mester, ez - ha igaz is - nemcsak nem szól ez indítvány ellen, de sőt mellette. A zsidó sajtót méltán okoljuk legelső sorban azért a mérhetetlen romlásért, mely bennünket ért; ez a sajtó nevelt liberalizmusra, elvtelenségre, kereszténytelenségre, ez okozta és növelte Európa-szerte a háborús örületet, majd pedig korai defetizmusával ránk hozta a veszített háború irtózatossá nyomorát; ez tapsolt a forradalomnak, ez tette szalonképessé a marxizmussal szédelgő karbonárikat; ez magasztalt fel minden dekadens irányzatot; ez mérgezte meg ifjúságunk s népünk erkölcsét; ez feledtette velünk dilettáns, szenzációéhes újsághajszolásával a legkomolyabb nemzeti és szociális feladatokat, ez uszított bennünket állandóan új meg új jelszavakkal, hamis és téves célpontok felé, ez keserítette el közöttünk a személyi, osztály- és pártellentéteket, ez gúnyolt ki s tett soká lehetetlenné minden komoly keresztény akciót s nemzeti ébredést; szóval ez ütötte a taktust a mi szörnyű haláltáncunk mellé. A bolsevizmus megdőlté óta kissé megriadtan s megszeppenten adja ez a

sajtó a szépet, de máris mindenben a keresztény és nemzeti fellendülés megbontásán, a keresztény megszilárdulás megakasztásán dolgozik. Ezen a téren nézetünk szerint nagyon radikálisan kellene eljárni; a sajtószabadságnak helyesen értelmezett elvén sem kellene csorbát ütnünk s mégis módját ejthetnők annak, hogy nemzeti és erkölcsi szempontból nem kifogástalan emberek legalább mint hivatásos újságírók vagy lapkiadók ne szerepelhessenek. Keresztény országot zsidó erkölcsű sajtó nem irányíthat. Meg vagyunk győződve róla, hogy egész társadalmi és közéletünk azonnal megjavul, ha mindenekelőtt a sajtót, ezt a legfőbb modern közéleti irányítót legalább a megbízhatatlan zsidó elemektől megtisztítjuk.

Ha ezt és az ehhez hasonló gyökeres intézkedéseket rendszeren még csak komoly megfontolás tárgyává sem merjük tenni, ismét csak abból ered, hogy a zsidóság rászoktatott bennünket sajtójával arra, hogy benne kiváltságos fajt, az ő érdekeiben szent és sérthetetlen közérdekeket lássunk s inkább a magunk tönkretételébe nyugodjunk bele, semhogy a zsidókat esetleg kellemetlenül érintő reformtervekkel foglalkozzunk.

forrás:

BANGHA BÉLA S. J.

MAGYARORSZÁG UJJÁÉPÍTÉSE

ÉS A KERESZTÉNYSÉG

Szent István Társaság

1920